

W dniach 8-10 listopada 2010 roku w Warszawie odbyła się konferencja naukowa *Sekrety Orzeszkowej*. Wśród organizatorów znajdowały się: Towarzystwo Literackie im. Adama Mickiewicza, Instytut Badań Literackich PAN w Warszawie, Komitet Nauk o Literaturze PAN oraz Biblioteka Narodowa. Obrady odbywały się w nowym gmachu Biblioteki Narodowej na Polach Mokotowskich.

Konferencję otworzyli 8 listopada przedstawiciele organizatorów: dyrektor Biblioteki Narodowej, dr Tomasz Makowski, oraz prof. dr hab. Grażyna Borkowska (IBL PAN). Sesję przedpołudniową, prowadzoną przez prof. dr hab. Barbarę Bobrowską, rozpoczął referat prof. dr hab. Danuty Danek („*Urodzona w pustym gnieździe*”. *Orzeszkowa wobec „zagadki własnego życia i duszy”*), po którym nastąpiły wypowiedzi dotyczące erotyzmu w powieściach Orzeszkowej (prof. dr hab. Marta Piwińska), „fatalnego przyzwyczajenia” pisarki, czyli jej nałogu tytoniowego (dr Magdalena Kreft-Świetlik) oraz „powieści rodzinnych” (prof. dr hab. Ewa Graczyk), a zakończył ją referat prof. dr hab. Beaty Obsulewicz-Niewińskiej *O dedykacjach Orzeszkowej*, oprócz biograficznych poruszający także kwestie edytorskie.

W części popołudniowej, która prowadził prof. dr hab. Stanisław Fita, wystąpili prof. dr hab. Tomasz Sobieraj z tekstem o intymnej przyjaźni Elizy Orzeszkowej i Tadeusza Garbowskiego, prof. dr hab. Ewa Ihnatowicz (*Ukryte/zakryte. Czego nie wiedzą bohaterowie Orzeszkowej*), dr Cezary Zalewski z referatem o ukrywanej zazdrości w powieściach Orzeszkowej oraz dr Aleksandra E. Banot, która mówiła o „autobiograficznym projekcie” pisarki.

Drugiego dnia konferencji przed południem wygłoszono 7 referatów, poświęconych obrazowi Grodzieńszczyzny u Orzeszkowej (dr Katarzyna Konczewska), recepcji twórczości tej autorki na Ukrainie (mgr Iryna Spatar) oraz obrazowi literatury rosyjskiej w oczach warszawskich pozytywistów (prof. dr hab. Wiktor Choriew), a także motywom sierot (dr Aleksandra Budrewicz-Beratan) oraz ptaków w twórczości Orzeszkowej (prof. dr hab. Tadeusz Budrewicz). Wystąpienia dotyczyły również pokrewieństw między polską pisarką a włoską autorką Matilde Serao (dr Aleksandra Madoń) i wpływu koncepcji Thomasa Carlyle’a na idealizm Orzeszkowej (prof. dr hab. Maciej Gloger). Sesję popołudniową, prowadzoną przez prof. Tomasza Sobieraja, zainaugurował referat prof. Grażyny Borkowskiej (*Orzeszkowa i kompleks Antygony*), po którym nastąpiły dwa teksty poświęcone interpretacji wybranych opowiadań ze zbioru *Melancholicy: Braci* (dr Ireneusz Gierata) i *Ascetki* (dr Eliza Kącka), a także wystąpienie na temat symboliki późnej nowelistyki Orzeszkowej (prof. dr hab. Marek Pąckiński) oraz symptomów kryzysu rodziny z *Jędzy* (dr Anna Szczepańska).

10 listopada obrady prowadziła prof. Danuta Danek. Wygłoszono wówczas 5 referatów na temat „chińszczyzny” w powieściach Orzeszkowej (prof. dr hab. Bogdan Mazan), mało znanych prób dramatycznych pisarki (dr Iwona Wiśniewska, *Wóz Żagornanta*), wizji muzyki w tekście *Wielki* (mgr Anna Wietecha) obrazu prawników w opowiadaniach z cyklu *Z teki prawnika* (dr Patrycja Kica), a także ostatnich zbiorów Orzeszkowej – temat „zadanych i niezadanych pytań” w *Chwilach* i *Przędzach* poruszał dr Dawid Maria Osiński.

W konferencji wzięli udział badacze z różnych ośrodków naukowych kraju (26 referentów, liczni dyskutanci i słuchacze). Formuła konferencji okazała się niezwykle owocna i inspirująca – zarówno na polu odkryć biograficznych, jak i nowatorskich interpretacji tekstów Orzeszkowej, a także przypomnienia niesłusznie zapomnianych dzieł pisarki.